

INSTITUT CATÒLIC D'ESTUDIS SOCIALS DE BARCELONA

MEMÒRIA DE LA INVESTIGACIÓ: "EL PERSONAL
POLÍTIC A LA PROVÍNCIA DE BARCELONA. 1939-1959"

(Seminari interdepartamental d'investigació)

Novembre 1973 — Juny 1974

Carles Vinyes
23 juliol 74 - 715

1.- Objectius i pressupostos de la investigació

El "fer memòria" estrictament del treball realitzat durant aquests -- vuit mesos, sembla que ens hauria de dispensar de repetir el que, sobre els objectius de la investigació varem exposar en el nostre projecte -- presentat a principis de novembre de 1973.

Però el treball, tant teòric com empíric, portat a terme durant aquest període ens ha ajudat a precisar i a matisar els objectius de la nostra investigació, caldrà doncs, encara que sigui breument, exposar les "pre^cisions" que els esmentats objectius han sofert.

Com hom haurà vist en el títol de la presente memòria, hem tendit a delimitar el nostre treball concretant-lo (Aquest creiem que és un fenomen comú a la majoria d'investigacions i així feiem constar en el nostre projecte aquesta possibilitat) en l'estudi, no de totes les élites locals a la Província de Barcelona, sino en la d'una de elles: l'élite política o millor el personal polític -mes endavant justificarem aquesta preferència terminològica.

Els motius que ens varen portar a la delimitació del camp d'estudi van ésser principalment dos, l'un de caràcter purament operatiu, l'altre, el més important, d'ordre teòric.

En primer lloc la concreció era gairebé obligada des d'un punt de vista merament operatiu, en constatar que el personal polític identificat per nosaltres supera, en els vint anys estudiats, les 600 fitxes personals; l'ampliació de la investigació a altres "élites" -econòmica, ideològica etc.- ens hagués obligat a operar amb un nombre tan elevat de fitxes que forçosament hagués repercutit en la profundització de l'estudi i l'hagués allargat excessivament.

Per altra banda hi ha una motivació teòrico-metodològica important; -- doncs en començar l'elaboració de les tècniques del tractament de la -- informació i arrel de les lectures d'altres estudis similars al nostre

van arribar a la conclusió de que no podem utilitzar un mateix tipus -- d'anàlisi per al tractament de les distintes "élites" -econòmica, ideològica...-; cadascuna d'elles té unes característiques diferencials tan específiques que fan impossible una aproximació comuna i per tant, sino -- volíem caure en generalitzacions vagues, ens calia construir esquemes -- específics, si bé que evidentment paralels i interrelacionats, per al correcte estudi de cadascuna d'elles amb les servituds d'heterogeneïtat i extensió que aquest enfoc múltiple hagués comportat.

La delimitació de l'objectiu de la investigació en el personal polític, que comportarà un major aprofundiment i homogeneïtat, era doncs gairebé obligat per les dues raons esmentades.

Com hem exposat abans preferim l'utilització del terme personal polític -utilitzat des de fa un cert temps a França i que avui comença a ésser -utilitzat entre nosaltres- al d'élite política -i per descomptat al de -classe política-. En primer lloc perquè ens ha semblat un terme més neu tre que el d'élite política que està imbuït d'una càrrega ideològica tan forta (A) que hagués fet necessària una extensa i constant justificació de la seva utilització, exposant en cada moment el contingut específic - que nosaltres haguéssim donat al terme d'élite política.

Les nostres principals divergències amb els teòrics "elitistes", que en cas d'utilitzar el terme d'élite ens haguéssim obligat a la seva explici tació constant, poden resumir-se bàsicament en cinc punts concrets.

(A) Malgrat l'afirmació de "cientifisme" dels autors "elitistes", en especial dels clàssics Pareto i Mosca que pretenien que la seva teoria era l'única veritablement científica; l'única que, desprovista de tota ideologia, estudiava els fets "tal i com es donen" en la realitat. La falàcia d'aquesta pretensió i el descobriment de l'important contingut ideològic de la teoria elitista ha estat perfectament estudiat per BOTTOMORE (1) i entre nosaltres per RODRIGUEZ ZUÑIGA (2) i PEDRO DE VEGA (3).

1.- Diferim dels "elitistes" en la seva afirmació de que l'única divisió social que existeix entre els homes que composen una comunitat és la distinció entre els que formen part de l'élite i la resta de la comunitat que compona la massa. (B)

2.- En segon lloc no compartim amb aquests autors la seva afirmació, poc "científica", de la ineludibilitat del "fet oligàrquic", que segons ells s'ha donat en totes les societats existents i forçosament ha de donar-se en qualsevol societat. En aquest sentit MICHELS formulà, com és ben sabut, la seva llei de bronze de les oligarquies (4).

Al nostre entendre les teories elitistes de la democràcia que en afirmar la impossibilitat del govern "per el poble", demanen un nou concepte de democràcia basat en la lluita lliure entre una pluralitat d'élites -entre els autors que segueixen aquesta corrent poden citar-se: SARTORI (5), -- KORNHAUSER (6), ARON (7), SCHUMPETER (8), MANNHEIM (9) entre altres- constitueixen, al nostre entendre, una clara continuació de l'error dels clàssics elitistes de considerar ineludible l'existència d'una oligarquia, -- resultat d'elevat a la categoria d'irrefutable un concepte de democràcia discutible.

3.- Acceptada l'existència d'un personal polític fruit del neixement de l'Estat modern amb la seva multiplicitat de funcions i la conseqüent divisió social del treball, no podem acceptar les causes que -- de la seva existència ens donen els elitistes. PARETO sustenta la -- distinció entre l'élite i la massa en la superioritat psicològica natural dels qui componen l'élite. MOSCA ho explica en base a una major

(B) Així MOSCA ens diu, "Fra le tendenze ed i fatti costanti, che si trovano in tutti gli organismi politici, uno ve n'è la cui evidenza può essere facilmente a tutti manifesta: in tutte le società..... esistono -- due classi de persone: quella dei governanti e l'altra dei governati". -- G. Mosca. La classe politica. Universale Laterza, 1ª edició 1966, Cap.11, pàg. 61.

capacitat d'organització de l'élite i una major aptitud per controlar les principals forces socials que operen en la societat. MI CHELS, seguint a MOSCA, explica la dominació de l'élite per la seva habilitat per organitzar-se, conseqüència de la divisió del treball, la diferenciació de les funcions i l'especialització. Aquest enfoc que podríem qualificar de naturalista per fonamentar-se en la "naturalesa humana" -superioritat psicològica, capacitat, aptitud, habilitat....- sofreix les deficiències que tot enfoc "naturalista" comporta. En aquest sentit ens han servit, com a crítica aquest enfoc, les aportacions de GALVANO DELLA VOLPE (10) i CERRONI (11).

4.- Com conseqüència lògica d'aquest planteig, per als elitistes la història es resumeix a una lluita entre elitistes -per a PARETO, autor de la teoria de la circulació de les élites, la història no era més que un cementeri d'aristocràcies, recordem que la dinàmica i el canvi social va ésser una de les grans preocupacions dels elitistes- en la que les masses no tenien altre paper que el de simples compar-ses. Nosaltres no compartim, evidentment, aquesta concepció de la -- història.

5.- Per fi, hi ha un últim punt en el que diferim dels elitistes; i és en la seva explicació exclusivament "política del polític" -entés com social-, en altres paraules, una explicació que no té en compte l'estructura econòmica i social en la que està immers tot fenomen social. Nosaltres creiem que el personal polític té una "relativa autonomia" amb respecte a l'estructura econòmica i social en la que està immers ; "autonomia" que el fa susceptible de poder constituir un objecte específic d'investigació científica, però "relativa" en la mesura en que, si no volem caure en explicacions superestructuralistes, haurem d'inserir el estudi en el marc més ampli de l'estructura social.

Per altre banda el terme "personal polític" s'escau molt més que el -- d'élite --o el de classe-- amb el nostre mètode d'identificació dels qui detenten el poder polític, que com tindrem ocasió de veure és el posicional, doncs el terme "personal" reflexa, al nostre entendre, molt millor que el d'élite "l'agent que ocupa un dels càrrecs que formalment son considerats com proveïts de poder polític". Els components del personal polític no són "els millors" o --utilitzant la terminologia Paretia na-- els que obtindrien una qualificació de 10 en la seva activitat, sino un "personal" uns professionals --en el sentit més ampli del terme-- que --ocupen uns llocs de treball determinats en la societat.

Estem plenament d'acord amb GAXIE quan afirma que "il n'existe pas à ce jour de thèrie systematique du personnel politique" (12), però creiem -- que el concepte de personal polític no té un contingut únic, vàlid per qualsevol moment històric i en qualsevol formació social sino que és un concepte que s'ha de construir en els seus límits, en funció de les circumstàncies de lloc i temps concrets. El nostre estudi, és, doncs, l'estudi d'un personal polític d'un règim autoritari que acaba de sortir triomfant d'una guerra civil i, per tant, forçosament aquest fet caracteritzarà en gran mesura el nostre personal polític, aquest és un dels pressupostos dels que partim encara que evidentment desitjem, en la mesura del possible, contribuir en la construcció d'una teoria sistemàtica del personal polític.

Tornant al nostre discurs. La delimitació del personal polític com objectiu de la nostra investigació ha comportat com conseqüència lògica un canvi en l'enfoc de la mateixa, en la mesura que no pretenem comparar diferents élites, sino, el que creiem més interessant, estudiar amb profunditat una d'elles --el personal polític-- i a continuació, com conseqüència de la nostra hipòtesi de partida de que en tota estructura social existeix una constant interrelació entre els seus sectors --només separables a nivell teòric per fer possible el seu estudi científic--, veure l'espai posicional que ocupen els seus components en els altres camps de l'estructura social --utilitzant la terminologia de BOLTANSKI (13)-- .

En altres paraules, el focus central de la nostra atenció el constituirà el camp polític, però com partim de la hipòtesi de la interrelació dels camps o sectors socials i la conseqüent multiposicionalitat dels individus, en els diversos camps, ens caldrà detectar les relacions que el personal polític manté amb els altres camps a fi i efecte d'aconseguir amb aquestes interrelacions una correcta explicació del camp polític, que sense l'esmentada interrelació es faria difícilment explicable.

El punt central consisteix, doncs, en el camp polític, que, en la nostra opinió ve determinat per dues grans coordenades: el càrrec polític i la filiació política, ambdues coordenades haurem d'abordar-les des d'un punt de vista evolutiu cosa que en permetrà trobar pautes més o menys generalitzables segons els casos.

L'anàlisi de l'evolució dels càrrecs i filiacions polítiques ens permetrà contestar algunes de les qüestions que van quedar plantejades en el nostre projecte: ¿Quin és el curriculum polític més freqüentment seguit abans d'incorporar-se al personal polític d'aquests vint anys?, ¿Quines són les pautes més normalment seguides?, ¿Quins càrrecs ofereixen un major pervindre polític -"càrrecs trampolí"-?, ¿Quins càrrecs polítics són atorgats a mena de recompensa o queden com a mena de residu un cop abandonat el càrrec polític més important?, ¿Quins són els partits o forces polítiques que més homes donen al nou règim?, ¿Quin grau de "politització" -en el sentit d'haver sigut reclutat essencialment per la posició política té el personal polític de postguerra?. En quant a l'esmentada politització cal recordar els decrets del 6 de novembre de 1936 sobre "las normas generales para el funcionamiento de la Junta Técnica del Estado" i les "instrucciones para el desenvolvimiento de los cometidos asignados por el artículo tercero de la Ley de 1º de octubre último" -que crea la Junta Técnica del Estado- en aquests decrets es recomenava el reclutament de "personas de eficacia en su labor y carentes de significado político" malgrat tot i en última instància acceptava que "aun habiendo tenido.... carácter político destacado, su actividad política no hu-

bierra tenido contacto alguno con la última situación de gobierno en España -eufemisme per referir-se a la república- cuya actuación de traición a la Patria quedó claramente manifestada", ¿es va produir aquest -pretès apoliticisme molt propi dels règims autoritaris; recordem el també pretès tecnocratism de la Dictadura, o com sembla desprendre's d'algunes dades que ja es posseeixen el grau de politicisme del personal polític va ésser molt superior en aquesta primera època del nou règim?, en definitiva ens interessaran les "causes" polítiques del reclutament del personal polític.

L'estudi d'aquest camp s'haurà de fer tenint en compte l'especificitat de cada un dels càrrecs, estudiant les característiques polítiques i administratives de cadascun d'ells, i el "reclutador" formal de cada càrrec, caldrà emmarcar l'estudi en el quadre més ampli de l'estructura política de l'Estat espanyol d'aquest període, el que ens donarà el grau de relevància de cada càrrec, doncs creiem que no representa el mateix un Governador civil o un Alcalde, per exemple, en el marc d'un Estat democràtic que en el marc d'un Estat personalista d'estructura "piramidal".

Un cop establert el camp polític la primera correlació s'establirà amb el camp econòmic, no cal insistir en la importància que concedim a aquesta correlació com element explicatiu del nostre focus principal d'interès, que és el camp polític, especialment en el nostre cas i com hom pot deduir dels pressupostos teòrics dels que partim. Aquesta correlació no solament ens permetrà una aproximació al "classament" del personal, sino que també ens permetrà elucidar tres qüestions, que ens semblen importants: 1ª ¿Quina relació o transcendència va tenir el fet d'ocupar una determinada posició en l'estructura econòmica el fet d'ésser reclutat com personal polític?

2ª ¿Quines van ésser les posicions en el camp econòmic dels components del personal polític durant el període en el que formen part d'aquest personal?.

3ª ¿Hi va haver algun tipus de prebenda econòmica o un millorament en aquest sentit en deixar el càrrec polític?.

Les respostes a aquestes qüestions poden resultar d'un abast teòric. Caldrà establir una altra correlació amb el camp ideològic especialment per veure el grau d'interpenetració entre els distints sectors.

Hi ha d'altres correlacions d'interès per nosaltres, correlacions amb variables com l'origen regional del personal polític que ens permetrà "medir" el seu grau d'autoctonisme.

La variable del nivell d'estudis ens possibilitarà el coneixement del nivell de preparació teòrica del personal. Pot igualment, servir com indicador indirecte del nivell social i per altra banda, el coneixement del lloc on van realitzar els estudis pot posar-nos de manifest no solament el tipus d'instrucció rebuda sino l'existència d'uns centres especialitzats de reunió i reproducció del personal polític.

La variable de l'edat té per nosaltres un interès més relatiu i no -- creiem que pugui donar ell sol massa "explicacions", --l'afirmació de -- que un personal polític jove tendeix a ésser més progressista que un -- de vell, ha de provar-se en cada cas i molt ens temem que aquest no es confirmi en el nostre- .

Per fi també buscarem, en la mesura del possible, les mateixes dades que hem recollit per als components del personal polític, referents als pares dels nostres "personatges" com un altre indicador al seu origen social, així com per provar o rebutjar la hipòtesi de l'existència de "famílies polítiques" fenomen corrent durant el segle XIX i principis del XX, que es transmetien de pares a fills els càrrecs polítics, donant una evident continuïtat al personal polític.

No voldriem acabar aquest primer apartat de la memòria sense advertir -- que som plenament conscients que un estudi de personal polític no pot donar una explicació total de l'estructura de poder en una societat, per -- aconseguir això faria falta un estudi no solament de les altres "élites" sino també un estudi del procés de la presa de la decisió política i el que és més important, el coneixement de a qui beneficien les decisions polítiques adoptades, com afirma TUÑÓN (14) ...

Ens proposem ací d'analitzar un sector concret d'aquesta estructura de poder, que creiem que té entitat pròpia per constituir objecte específic d'una investigació científica i que ofereix un interès suficient com esperem haver posat de manifest en aquest primer apartat de la present memòria.

Per altra banda, estem convençuts de la imperiosa necessitat de que comencin a sorgir estudis parcials de la nostra estructura social de postguerra que analitzin -"medint" en la mesura del possible- sectors i aspectes concrets d'aquesta estructura, com a primer pas necessari per a posteriors aproximacions globals a aquesta, defugint generalitzacions apriorístiques. El nostre estudi es proposa constituir aquest primer i necessari pas que possibilita una posterior i correcta aproximació global.

2.- Plantejament metodològic de la investigació

2.1. Mètodes d'identificació del personal polític. El mètode posicional.

El primer problema metodològic que vam haver de resoldre, com en tota investigació sobre personal polític, va ésser el del mètode d'identificació d'aquest personal, l'opció per un dels tres mètodes més comunment utilitzats, als que ara ens referirem, comportava no solament unes qüestions metodològiques d'ordre operatiu sino unes opcions teòriques més profundes.

Com és ben sabut-i ja vam exposar en el projecte d'investigació- els autors que han tractat aquest tema han utilitzat tres mètodes distints per identificar un personal polític -o qualsevol altre tipus d'élite- .

L'un és l'enfoc que podriem qualificar de "reputacional", que, esquemàticament, consisteix a preguntar als membres de la comunitat a estudiar -o a una mostra, de la que generalment forma part una hipotètica "élite" establerta per l'investigador- qui creuen ells que compona el personal polític -o l'élite- en l'esmentada comunitat. Aquest enfoc té greus perills d'ordre teòric, el principal d'ells és el grau de subjectivisme, - junt amb deformacions, presions.... que pot portar a una identificació incorrecta del personal polític -o de qualsevol altre elite- a investigar viciant d'origen l'investigació. Per altra banda, en el nostre cas, sorgirien, en cas d'optar per aquest mètode, dificultats de caràcter operatiu gairebé insalvables, en la mesura en que el nostre és un estudi retrospectiu i per tant trovariem dificultats en localitzar una mostra vàlida que pogués contribuir a la identificació del personal polític de fa ja quaranta anys. Apart d'aquest problema de "retrospectivitat" el mètode "reputacional" pràcticament només pot utilitzar-se , i així s'ha fet, en l'estudi de comunitats de dimensions reduïdes. El representant paradigmàtic del mètode "reputacional" és F. HUNTER (15).

Un segon mètode, del que n'és representant R. DAHL (16), és el "decisional"

que sosté que el personal polític està compost pels que prenen les decisions polítiques transcendents i els que influeixen en el procés de la presa de la decisió. Com exposavem en el projecte, aquest és un enfoc molt més atractiu per nosaltres si bé que presenta gréus dificultats com pot ésser la de determinar quines es consideren decisions fonamentals -generalment els autors que segueixen aquest enfoc qualifiquen de fonamental la decisió que té transcendència en tota la comunitat, no en un sector concret - de la mateixa- Una segona dificultat, és l'ambigüetat que porta implícita el terme "influir", doncs si partim de la base que la societat és un tot - amb interrelació constant entre tots els seus elements, qualsevol element de la societat pot "influir" en la presa de la decisió política sense que això ens permeti qualificarla automàticament de personal polític, posàvem l'exemple en el nostre projecte, del moviment obrer del que no pot dubtar-se que pot "influir" en la presa d'una decisió política transcendental sense que ningú s'hagi atrevit a qualificar-lo de personal polític.

Per això nosaltres no estudiem el que BOTTOMORE qualifica de "contra-élite" o elite de la oposició, concepte que és aplicat per SPAEY (17) en el seu estudi sobre el personal polític del Perú, encara que la seva posició es més justificable degut al reconeixement formal de l'existència de partits polítics.

L'atractiu d'aquest plantejament és que vol descobrir qui detenta realment el poder polític en una societat, per això diríem que pot servir de punt d'arribada d'un estudi global de l'estructura de poder en una societat, però difícilment de punt de partida, degut a les objeccions esmentades.

Per fi hi ha un tercer enfoc, el que podríem qualificar de "posicional", - que sosté que el personal polític està compost pels que en una comunitat ocupen els llocs que formalment són considerats proveïts de poder, aquest és l'enfoc seguit en part per W MILLS (18) i que ha estat qualificat per - BOTTOMORE de tautològic, doncs, afirma BOTTOMORE, que es busca "els que tenen el poder en els que tenen el poder". Nosaltres diríem, acceptant en part la crítica de BOTTOMORE, que aquesta està incorrectament plantejada en la mesura en que no té en compte la distinció entre poder real i poder

formal, no es tracta de saber qui detenta realment el poder polític en una societat, el que utilitzant un concepte ampli de poder polític, que és el que creiem correcte, no pot ésser contestat en un estudi de personal polític si no que desborda àmpliament aquest camp per embrancar-se en l'estudi de tots els altres camps de l'estructura social -única forma correcta d'assolir la globalitat de la comunitat-. El que un estudi de personal polític es proposa es, no descobrir qui detenta realment el poder en la societat -objecte com diem d'un estudi global, impossible de fer sense els estudis parcials previs- sino saber qui detenta el poder polític formal, que evidentment comporta un amplíssim poder real, com primer pas per arribar a conèixer els detentadors reals del poder de la comunitat, no hi ha per tant tautologia sino dues qüestions distintes, -- l'una prèvia a l'altre.

Hi ha finalment un conjunt d'autors que han assajat un enfoc eclèctic - utilitzant-ne alhora dos o tres -com és el cas del professor Linz en el seu estudi de les élites locals a l'Andalusia rural (19)-; No dubtem que aquesta pot ésser una solució vàlida per algun cas concret. Però en el nostre era fins i tot operativament impossible la seva utilització individual o global.

2.2. Delimitació operativa del camp d'estudi

Varem optar per tant per aquest tercer mètode, al nostre entendre més correcte metodològicament i operativament l'únic viable.

Després d'aquesta opció, la primera tasca que es realitzà va ésser la de determinar els càrrecs polítics, militars, jurídics, ideològics i econòmics que estaven al nostre entendre "formalment proveïts de poder", aquest càrrec van ser:

1.- Càrrecs polítics.

- 1.- Governador civil de Barcelona
- 2.- Secretari del Governador Civil
- 3.- President de la Diputació Provincial

- 4.- Secretari de la Diputació Provincial
- 5.- Delegats Ministerials
- 6.- Procuradors en Corts
- 7.- Cap Provincial del "Movimiento"
- 8.- Sots-Cap Provincial del "Movimiento"
- 9.- Alcaldes dels Municipis que es determinin
- 10.- Tinents d'Alcalde dels municipis que es determinin
- 11.- Concellers de l'Ajuntament de Barcelona
- 12.- Secretari de l'Ajuntament de Barcelona

2.- Càrrecs Militars

- 13.- Capità General de la IV Regió Militar
- 14.- Governador Militar de Barcelona
- 15.- General Cap de l'Estat Major
- 16.- Cap del Sector Naval
- 17.- Cap del Sector Aeri

3.- Càrrecs Judicials

- 18.- President de l'Audiència Territorial
- 19.- President de l'Audiència Provincial
- 20.- Fiscal Cap
- 21.- Jutge degà
- 22.- Presidents dels Tribunals de Responsabilitats polítiques
- 23.- Cap Superior de policia de Barcelona

4.- Càrrecs Ideològics

- 24.- Directors dels diaris de Barcelona
- 25.- Directors de revistes a determinar
- 26.- Directors de Ràdio Barcelona i Ràdio Nacional
- 27.- Directors d'Institucions Culturals
- 28.- Rector de la Universitat de Barcelona
- 29.- Vice-rector de la Universitat de Barcelona

- 30.- Degats de totes les facultats de la Universitat
- 31.- Bisbes de Barcelona i Vic
- 32.- Vicari General del Bisbat de Barcelona
- 33.- Presidents dels Col·legis Professionals
- 34.- Presidents del F.C. Barcelona i R.C.D. Español
- 35.- Propietaris d'Empreses periodístiques

5.- Càrrecs Econòmics

- 36.- Presidents dels Consells d'Administració dels Bancs a determinar
- 37.- Presidents de les Caixes d'Estalvi de Barcelona
- 38.- Presidents de la Cambra del Comerç i la Indústria
- 39.- President de la Cambra de la propietat
- 40.- Presidents del Consell d'Administració de les 20 primeres Empreses de Barcelona

Com ja s'ha explicat en un principi, al llarg de les nostres sessions de treball vam delimitar el nostre estudi al personal polític, i per tant - continuen essent objecte d'investigació els següents càrrecs:

- 1.- Governador Civil de Barcelona
- 2.- President de la Diputació Provincial
- 3.- Delegats ministerials:
 - 3.1. Delegat del Ministeri d'Indústria
 - 3.2. Delegat del Ministeri d'Hisenda
 - 3.3. Delegat del Ministeri d'Informació i Turisme
 - 3.4. Delegat del Ministeri de Treball
 - 3.5. Delegat del Ministeri de Vivenda
- 4.- Cap Provincial del "Movimiento" fins 1944
- 5.- Sots Cap Provincial del "Movimiento"
- 6.- Alcaldes de Barcelona, Badalona, Hospitalet, Sabadell, Terrassa, Sta. Coloma de Gramanet, Cornellà, Mataró, Vic, Manresa, Vilanova i la Geltrú i Granollers.

- 7.- Tinents d'Alcalde i Concellers de Barcelona, Badalona, Hospitalet, Sabadell i Terrassa.
- 8.- Capità General de la IV Regió Militar
- 9.- Governador Militar de Barcelona
- 10.- General Cap d'Estat Major
- 11.- President de l'Audiència Territorial
- 12.- Presidents dels Tribunals de Responsabilitats Polítiques
- 13.- Cap Superior de Policia de Barcelona
- 14.- Rector de la Universitat de Barcelona

A més s'han incorporat a aquesta llista i són objecte d'estudi els següents càrrecs:

- 15.- Membres de la Diputació Provincial
- 16.- Delegats Provincials de les Delegacions Nacionals del "Movimiento"
 - 16.1. Delegat Provincial de la "Vieja Guardia"
 - 16.2. Delegat Provincial de "Ex-cautivos"
 - 16.3. Delegada Provincial de la "Sección Femenina"
 - 16.4. Delegat Provincial del "S.E.U."
 - 16.5. Delegat Provincial de "Justicia y Derecho"
 - 16.6. Delegat Provincial de "Falanges del Mar"
 - 16.7. Delegat Provincial de "Prensa y Propaganda"
 - 16.8. "Lugarteniente Provincial de la Guardia de Franco"
 - 16.9. Delegat Provincial del "Frente de Juventudes"
- 17.- Vocals i Secretaris dels Tribunals de Responsabilitats Polítiques.

Per tant, cal explicar, ni que sigui breument, les mutacions hagudes a la investigació.

De bell antuvi, el motiu de la inclusió dintre del "personal polític" de cinc càrrecs que al començament no eren considerats com a incloïbles dintre del "camp polític", i que en fer la delimitació van ésser considerats

com a "proveïts formalment de poder polític"

Efectivament, d'una banda els tres càrrecs militars (Capità General de la IV Regió Militar, Governador militar de Barcelona i General Cap d'Estat Major) tenen a l'actual règim polític espanyol una incidència determinant en la vida política. D'altra banda, en el camp judicial, el President de l'Audiència Territorial és l'únic càrrec en el que és decisiu en el seu nomenament el factor polític. Finalment, dels càrrecs ideològics, el Rector de la Universitat és l'únic que té importància política ja que comporta automàticament el ser anomenat procurador en Corts.

En segon lloc, han sofert modificacions dues sèries de càrrecs. Així han estat incorporats a l'Estudi tots els membres dels Tribunals de Responsabilitats Polítiques, degut a la gran transcendència que tingué aquest Tribunal en els primers moments del règim franquista. I en quant als Alcaldes, Tinents d'Alcaldes i Concellers dels Municipis indicats, llur estudi s'ha establert en base al criteri poblacional, que ens ha permés d'establir dos tipus de Municipis; els superiors a 90.000 habitants al període estudiat (dels quals n'hem estudiat els Alcaldes, Tinents d'Alcaldes i Concellers) i els Municipis situats entre 20.000 i 90.000 habitants, dels quals només n'hem estudiat els Alcaldes.

Finalment, hem introduït nous càrrecs ampliant la Diputació Provincial i estudiant-ne tots els seus membres, degut a la seva relevància política, l'àmbit provincial de la seva actuació i a les seves relacions amb altres àrees de l'activitat política. També hem incorporat els Delegats Provincials de les Delegacions del "Movimiento", pel fet que essent el "Movimiento" l'únic orgue polític del règim franquista és la font de l'únic personal estrictament polític del règim.

Ara només resta ja enunciar els passos previstos a continuació.

- 1.- La identificació del personal que ocupà els diversos càrrecs.
- 2.- La recollida de la informació.
- 3.- El tractament de la mateixa.

Aquests passos els expressem a continuació amb més deteniment.

3.- La localització dels ocupants dels càrrecs polítics

El primer pas, doncs, fou el de localitzar els noms de tots els que havien ocupat algun dels càrrecs que entren en la investigació. Aquest procés el vam fer a tots els càrrecs que havien estat assenyalats al principi, més per als nous introduïts. A tal efecte es van seguir totes les fonts de da des necessàries, que foren:

1.- Boletín Oficial del Estado. Els càrrecs localitzats van ésser: Governador Civil de Barcelona, Delegats Ministerials de Treball, Vi-venda i Informació i Turisme; Capità General de la IV Regió Militar; Governador Militar de Barcelona; General Cap de l'Estat Major; Cap - del Sector Naval; Cap del Sector Aeri; President de l'Audiència Te-rritorial; President de l'Audiència Provincial; Presidents, Vocals i Secretaris dels Tribunals de Responsabilitats Polítiques; Cap supe-rior de Polícia de Barcelona; Rector de la Universitat; Vice-Rector de la Universitat; Degans de les Facultades universitàries.

2.- Gaceta Municipal de Barcelona, editada per l'Ajuntament de la -- Ciutat. Aquesta font proporcionà la identificació de tots els mem-bres de les Corporacions Municipals de Barcelona en el període es-tudiat.

3.- Boletín Oficial de la Diócesis de Barcelona. Els càrrecs trobats ací foren el Bisbe i el Vicari General del Bisbat de Barcelona i el Bisbe de Vic.

4.- Boletín del Movimiento. D'aquí vam localitzar totes les Delega-cions Provincials i d'entre elles les més estrictament polítiques - -que són les que estudiam-, àdhuc repetitivament els governadors ci vils en el seu aspecte de Caps provincials del "Movimiento".

5.- Guía Judicial de Cataluña, editada per l'il.lustre Col.legi d'ad-vocats de Barcelona. Aquí es van trobar els Magistrats d'ambdues Au-diències, Fiscal cap, Jutge Degà.

Cal assenyalar que el buidatge d'aquestes fonts es feu cobrint tot el -
període estudiat, des del gener de 1939 fins el desembre de 1959.

I aquí s'acaba el que en podriem dir "fonts sistemàtiques". Així, a par-
tir del moment en que vam acabar la darrera GUIA judicial calgué fins al
final un autèntic treball "de camp" en la identificació de la resta de -
membres que es buscaven.

Les corporacions municipals o els Alcaldes -quan només calia aquest cà-
rrec en les poblacions del segon tipus abans indicades- van haver d'és-
ser buscades als arxius de cada Ajuntament amb la diversitat de fortuna
que hom pot suposar.

Per altra banda, en no existir cap catàleg de la professió periodística,
es va haver de seguir el mateix camí amb els Directors dels Diarid, Re-
vistas i Emisores de Ràdio; en aquest camp es va poder constatar la se-
riosa dificultat que presenta per a la investigació la greu desorganit-
zació que hi ha a la nostra premsa en general.

Els Delegats Ministerials que no havien aparegut al "Boletín Oficial del
Estado" van fer també necessàries les visites a les Delegacions dels res-
pectius Ministeris.

Cal dir el mateix en relació als Presidents o Degans dels Ilustres Col.
legis professionals; si bé és veritat que es va decidir no estudiar tots
els Col.legis Professionals sino només aquells amb real significació po-
lítico-cívica; Col.legi d'Advocats, Col.legi d'Arquitectes, Col.legi d'En-
ginyers, Col.legi d'Aparalladors, Col.legi d'Agents de canvi i borsa, --
Col.legi de Farmacèutics, Col.legi de Metges i Col.legi de Notaris.

En alguns cassos hi hagué insalvables dificultats (Per exemple d'ordre
polític en el cas del Secretari del Governador Civil de Barcelona) d'ob-
tenir la informació.

La forma d'organitzar tota aquesta informació va ésser la construcció -
d'un fitxer nominal on a cada membre del personal polític li correspo una
fitxa amb el nom, el càrrec i la seva durada en ell.

4.- La recollida d'informació

D'acord amb les hipòtesis enunciades en el punt 1, la informació que - semblava pertinent s'havia d'incloure a la sèrie de variables anunciades a la fitxa adjunta; fitxa que, degut a la multiplicitat de fons utilitzades serveix per unificar totes les informacions rebudes sobre cada persona ocupant d'un qualsevol dels "càrrecs formalment provistos de poder polític"

Aquesta és la fase d'estudi en que ens trobem ara. En aquest sentit les primeres fonts ja utilitzades han estat:

- 1.- Diccionario biográfico español contemporáneo, del Círculo de Amigos de la Historia. Madrid, 1970.
- 2.- Repertorio biográfico de Procuradores en Cortes. Documentación y Prensa, S.A. Madrid 1971.
- 3.- Quien es quien en las Cortes. Documentación Española Contemporánea. Madrid, 1971.
- 4.- Who's who in Spain. Edited by Olives Canals y Tephén S, Taylor. Ed. Herder. 1963.
- 5.- Lliga Catalana. Un Partit. Una Política. Barcelona 1933.

De tot aquest material consultat s'ha pogut començar a confeccionar ja - la fitxa d'una cinquentena de càrrecs, fitxes que per les característiques d'importància i facilitat de treball han estat segurament les més fàcils a fer en tota la nostra investigació.

Actualment s'està procedint, per una banda, a la recerca de totes les possibles noves fonts de cara a aquesta fase, i al buidatge per l'altra del material de "la Vanguardia Española", seguint la publicació d'aquest periòdic dia a dia al llarg de tot el període estudiat.

ICESB

Investigació interdepartamental "Elits polítiques locals"

Fitxa de recollida de dades.

COGNOMS _____

NOM _____

CARREC _____

1.- NEIXEMENT

Poble o ciutat _____ Província _____

Data de neixement _____ Data de defunció _____

2.- ESTUDIS

2.1. Mitjans (centres, depenència dels mateixos, llocs)

Data final estudis mitjans _____

2.2. Superiors (Carreres fetes, Centres universitaris)

Dates finals d'estudis _____

Data llicenciatura _____

Data doctorat _____

2.3. Estudis a l'estranger (tipus d'estudis, llocs, graus, dates)

3.- ACTIVITATS

3.1. Camp professional

Fitxa de recollida de dades. 2

3.2. Camp administratiu - Funcionari

3.3. Camp econòmic

3.4. Camp cultural - ideològic; premsa, associacions

3.5. Camp Militar

3.6. Camp Universitari

Fitxa de recollida de dades. 3

3.7. Camp polític

3.8. Camp Sindical

4.- ESTAT CIVIL

Solter _____ Casat _____ Edat _____

Esposa: Cognoms _____

Nom _____

5.- FILIACIO POLITICA

5.1. Pre-guerra

5.2. Guerra

5.3. Post-guerra

Fitxa de recollida de dades. 4

6.- PUBLICACIONS

7.- TITOLS NOBILIARIS

7.1. Data de concessió i títol

8.- CONDECORACIONS

8.1. Data concessió i nom

9.- ORDRES

9.1. Data d'ingrés i nom

10.- SOCI DE CLUBS i ORGANITZACIONS

10.1. Data d'ingrés i nom

11.- NOTES

Fitxa de recollida de dades. 5

PARE - COGNOMS _____

NOM _____

1.- NEIXEMENT

Poble o Ciutat _____ Província _____

2.- ESTUDIS

2.1. Estudis superiors aconseguits

3.- ACTIVITATS MES IMPORTANTS

3.1. Camp professional

3.2. Camp administratiu - funcionari

3.3. Camp Econòmic

3.4. Camp cultural - ideològic

Fitxa de recollida de dades. 6

3.5. Camp militar

3.6. Camp polític

4.- FILIACIO POLITICA

4.1. Pre-guerra

4.2. Guerra

4.3. Post-guerra

5.- ESTAT CIVIL

Casat amb _____

6.- PUBLICACIONS

7.- TITOLS NOBILIARIS

8.- NOTES

5.- Esboç d'un pla de tractament de la informació

A la fitxa que adjuntem en el punt 4 i que, com allà expliquem, va ésser pensada com a instrument primari de recollida de la informació, quedaven ja determinades les variables que podien tenir alguna relevància en relació amb els objectius de l'estudi en ordre a establir relacions significatives que poguessin confirmar o desmentir les hipòtesis de partida.

Però aquesta informació bruta havia d'ésser sistematitzada tant en la determinació de les categories concretes de cada variable com en la seva traducció a un codi que permetés llur posterior procés per ordinador en la fase d'anàlisi.

Una sèrie de sessions del Seminari foren dedicades a aquest problema, la importància del qual de cara al nostre estudi ve donada entre altres raons per les següents.

- a) La informació a recollir no és possible d'obtenir-la d'una sola font ni tan solament d'un conjunt de fonts en les que la informació es trobi de forma completa i sistemàtica; en contra, es tracta d'una informació dispersa que -precisament per això- exigeix una major sistematització i rigor en la posterior ordenació i tractament.
- b) El fet que es tracta d'una informació enormement dispersa i desigual exigeix també una major cura en l'elaboració d'uns protocols de codificació que pugués abreujar l'etapa de preparació de tota aquesta informació per al seu tractament per ordinador.
- c) Finalment, calia -abans de començar la recollida d'informació- concretar el més possible les hipòtesis de treball, no més a nivell conceptual sino a nivell empíric a través d'una apropiada categorització de les diferents variables; d'aquesta forma s'establí una mena d'escala d'importàncies i prioritats respecte a la informació més relevant, aspecte que seria de gran interès de cara a orientar adequadament el procés de recollida de la mateixa, considerant, com hem ob-

servar suara, que es tracta d'un procés laboriós per la dispersió i -
desigualtat de les fonts en les que cal buscar tota aquesta informació.

A continuació s'exposa el resultat de les sessions de seminari dedicades a preparar el procés de codificació de la informació per al seu procés per -
ordenador. Algunes de les variables queden ja construïdes definitivament; d'altres han estat categoritzades a un nivell de mínima desagregació, su-
ficient per a un primer nivell d'anàlisi de les dades, però no excloent -
d'altres formes de tractament més desagregades (exemple, les variables re-
ferides al camp econòmic) a determinar en funció de les dades que realment
es puguin aconseguir; en altres cassos, finalment, es va preferir no esta-
blir cap categorització prèvia, cap precodificació, tot esperant les possi-
bilitats reals que ofereixi la informació disponible.

El pla, les línies bàsiques del qual s'exposen a continuació ha d'entene-
dre's com un esboç a desenvolupar en detall i profunditat en les futures
fases de l'estudi. Per altra banda, comprèn únicament aquelles variables
que s'han de correlacionar con variables independents, amb el nostre objec-
te d'estudi (la pertinença al "personal polític") del que en aquesta fase,
no s'ha establert encara la pertinent categorització en els seus diversos
aspectos i dimensions.

LLOC DE NEIXEMENT.- A categoritzar i codificar posteriorment. Si la in-
formació que es reculli és consistent, s'ha pensat en la utilitat de man-
tenir-la a un nivell de desagregació màxima cosa que permetria posterior-
ment un tractament flexible i diferenciat de la mateixa (per provincies,
regions, per caracterització socioeconòmica, per tamany de població, etc)
a través directament de l'ordenador.

DATA DE NEIXEMENT.- Discutit el problema de quins intervals calia utilit-
zar de cara la major propietat per a les nostres hipòtesis de treball, es
va decidir un sistema que permetés posteriors agrupacions si es veien ne-
cessàries; aquesta variable va quedar categoritzada així:

- 0.- No consta edat
- 1.- Fins 1855 inclusiu
- 2.- 1856 - 1860
- 3.- 1861 - 1865
- 4.- 1866 - 1870
- 5.- 1871 - 1875
- 6.- 1876 - 1880
- 7.- 1881 - 1885
- 8.- 1886 - 1890
- 9.- 1891 - 1895
- 10.- 1896 - 1900
- 11.- 1901 - 1905
- 12.- 1906 - 1910
- 13.- 1911 - 1915
- 14.- 1916 - 1920
- 15.- 1921 - 1925
- 16.- 1926 - 1930
- 17.- 1931 - 1935
- 18.- 1936- 1940

ESTUDIS REALIZATS

A/ Estudis Mitjans

- a. Centre on va fer tots o la majoria d'aquests estudis (codificació posterior)
- b. Altres centres (on no va fer majoria o combinacions - codificació posterior)
- c. Dependència dels centres - major part dels estudis
- no major part dels estudis
- d. Data d'acabament estudis mitjans
 - 0.- No consta
 - 1.- Fins 1874
 - 2.- 1875 - 1917
 - 3.- 1918 - 1923

- 4.- 1924 - 1930
- 5.- 1931 - 1936
- 6.- 1937 - 1939 Zona nacional
- 7.- 1937 - 1939 Zona republicana
- 8.- 1940 en endavant

B/ Estudis Superior

a) Tipus

- 1.- Cassos en que es va fer només una carrera o més d'una simultàniament.
(una primera part nomenclatures simples i una segona combinació, codificació posterior)
- 2.- Cassos de dues o més carreres no simultànies, o tercera carrera no simultània.

Nomenclatures simples i combinacions.
En el cas de tres carreres successives, a efectes de dates ens referiren a la primera i a la darrera.
Codificació (semitancada). Les combinacions posteriorment.

CAMP PROFESSIONAL

En aquest i els restants camps posicionals considerats s'ha realitzat únicament una categorització al nivell mínim d'agregació. El seu objectiu és el fet de la localització o no del subjecte considerat en una posició rellevant, poc rellevant o la seva no localització en el camp respectiu. En funció de la informació que es pugui recollir es consideraran les dimensions que permetin la màxima profundització possible en relació amb cada camp.

- 1 - Sí, amb càrrec representatiu en organització corporativa
- 2 - Sí, sense càrrec representatiu
- 3 - No classificable en aquest camp

CAMP ADMINISTRATIU - FUNCIONARI

(s'esclouen catedràtics)

- 1 - Coeficients 5 i 55 de l'escala de funcionaris
- 2 - Altres funcionaris
- 3 - No funcionaris

CAMP ECONOMIC

- 1 - Propietari o membre del Consell d'Administració d'alguna empresa.
- 2 - Gerent, Director, Director tècnic etc. (no membre del Consell d'Administració)
- 3 - Cap de les hipòtesis anteriors

CAMP CULTURAL - IDEOLÒGIC

- 1 - Director o Sots-director de mitjans de Comunicació (premsa, ràdio) o d'associacions culturals.
- 2 - Pertanyen a aquest camp en llocs inferiors a director i sots-director.
- 3 - No identificat en aquest camp

CAMP MILITAR

- 1 - General de Brigada, de divisió, Tinent General i Capità General.
- 2 - Altres càrrecs militars
- 3 - No identificat en aquest camp

CAMP UNIVERSITARI

- 1 - Rector, Vice-rector, Secretari d'Universitat, Degà, Vicedegà de Facultat.

- 2 - Catedràtic o professor
- 3 - No identificat en aquest camp

CAMP SINDICAL

- 1.- Cap, Sots-Cap i Secretari de l'Organització Sindical i de cada Sindicat, a nivell nacional i provincial.
- 2.- Altres càrrecs sindicals
- 3.- No identificat en aquest camp

ESTAT CIVIL .- 1.- Solter

- 2.- Casat fins l'edat de 25 anys -inclusiu-
- 3.- Casat des de 26 a 30 anys
- 4.- Casat des de 31 a 35 anys
- 5.- Casat des de 36 a 40 anys
- 6.- Casat a més de 40 anys

Només es consideren les primeres noces es prescindeix de si és vidu o no.

CASAT AMB .- Codificació posterior

- FILIACIO POLITICA .-
- a) Dictadura - Codificació posterior
 - b) República - Codificació posterior
 - c) Nou Estat - Codificació posterior

CARREC POLITIC ANTERIOR AL PERIODE ESTUDIAT

- 1 - Sí, en el període de la monarquia
- 2 - Si, en el període de la dictadura
- 3 - Sí, en el període de la república (1931-1933)
- 4 - Sí, en el període de la república (1933- Febrer 1936)
- 5 - Sí, en el període de la república (Febrer 1936-Juliol 1936)
- 6 - No

A tractar com qüestió amb respostes múltiples

Aquesta sistemàtica seria utilitzada igualment en relació a les dades referides al pare dels subjecte estudiat.

6.- Planning de la continuació de l'estudi

Malgrat les dificultades d'establir un pla concret i detallat degut sobre tot a la inevitable aleatorietat del procés de recollida de la informació, creiem que tant de cara a la Fundació com a nosaltres mateixos pot ésser molt útil l'esforç per racionalitzar el procés de la continuació del treball.

I així, el gràfic següent hom pot veure tant la seva divisió en fases com la distribució al decurs del temps:

PLANING DE L'ESTUDI PER AL CURS 1974 - 1975

[illegible]

7.- Apêndix

BIBLIOGRAFIA CITADA

- (1) BOTTOMORE, Elites et société, ed. Stock, Paris, 1967
- (2) RODRIGUEZ ZUÑIGA, Pareto y Mosca: sobre las contracciones de la teoría de la democracia elitista. Sistema nº 2. Mayo 1973.
- (3) P. DE VEGA, G. Mosca y el problema de la responsabilidad social del intelectual. Boletín Informativo de Ciencia Política, nº 7, 1971.
- (4) R. MICHELS, Los partidos políticos. Ed. Amorrortu, Buenos Aires, 1969
- (5) SARTORI, Democratic theory. Ed. Wayne State University Press. Detroit, 1962.
- (6) KORNHAUSER, Power elite and the veto groups. En Lipset and Lowenthal, Culture and Social character, Ed. Glencoe, The Free Press.
- (7) ARON, entre otros a Class, status and power, al Bendix and Lipset, Ed. The Free Press, New York, 1966
- (8) J.A. SCHUMPETER, Capitalismo, Socialismo y Democracia. Ed. Aguilar, Madrid, 1968.
- (9) MANHEIM, Ensayos de sociología de la cultura. Ed. Aguilar, Madrid, 1968.
- (10) GALVANO DELLA VOLPE, Rousseau y Marx. Ed. Martinez Roca. Barcelona, 1969.
- (11) U. CERRONI, La libertad de los modernos. Ed. Martinez Roca, Barcelona, 1972.
- (12) D. GAXIE, Les professionnels de la politique. Ed. P.U.F. 1973
- (13) BOLTANSKI, L'espace posicional. Multiplicité des positions institutionnelles et habitus de classe. Rev. Franc. de Sociol. Janvier-Mars 1973.
- (14) TUÑÓN DE LARA, Historia y realidad del poder. Ed. Cuadernos para el Diálogo, Madrid, 1967.

- (15) F. HUNTER, Community power structure, Ed. Chapel Hill, The University of North California Press, 1952
- (16) R. DHAL, Who governs? Democracy and power in an American City. Yale University Press, 1961.
- (17) P. SPAEY, L'elite politique péruvienne, Ed. Editions Universitaires, Paris, 1972.
- (18) W. MILLS, La elite del poder. Ed. Fondo de Cultura Económica. México, 4ª ed., 1963.
- (19) J. LINZ, Elites locales y cambio social en la Andalucía Rural, en II Vol. de Estudio Socioeconómico de Andalucía. Ed. Estudios del Instituto de Desarrollo económico. Madrid, 1971.

8.- Index

pàgina

1.- OBJECTIU i PRESSUPOSTOS DE LA INVESTIGACIO	1
2.- PLANTEJAMENT METODOLOGIC DE LA INVESTIGACIO	10
2.1. Mètodes d'identificació del personal polític. El mètode posicional	
2.2. Delimitació operativa del camp d'estudi	
3.- LA LOCALITZACIO DELS OCUPANT DELS CARRECS POLITICS	17
4.- LA RECOLLIDA D'INFORMACIO	19
5.- ESBOÇ D'UN PLA DE TRACTAMENT DE LA INFORMACIO	26
6.- PLANING DE LA CONTINUACIO DE L'ESTUDI	33
7.- APENDIX	35